

Kniha je vybavena seznamem literatury a rejstříkem, sestaveným podle ruského originálu. V české edici obsahuje navíc poučení o autorovi a stručné resumé (encyklopedické heslo). Práci překladatelů lze hodnotit jako zodpovědnou a důkladnou. Škoda, že publikace není opatřena obrazovým materiálem stejně jako ruský originál. Pro populární knihu by takové vybavení mělo jistě význam.

Publikace předložená široké čtenářské obci může dobře splnit svůj úkol: aniž předpokládá předběžné čtenářovy vědomosti o historii myšlenkových směrů starověku, dává o svém předmětu názorné a komplexní poučení.

Jana Nechutová

Charles Hainchelin, Původ náboženstva. Z francouzského originálu *Les Origines de la Religion* (Editions sociales, Paris 1955) přeložila dr. Viera Budovičová. Vydala Osveta, Bratislava 1959. Str. 397.

Tato kniha francouzského marxistického historika, vycházející nyní ve slovenském překladu, je již od svého prvního francouzského vydání v r. 1935 dobře známa naší vědecké veřejnosti a její metody a závěry jsou v podstatě obecně přijímány. Nebude proto nutné podrobovat ji obšírnému rozboru. Přesto však připomeňme, že je to jedno z nejzávažnějších marxisticky orientovaných děl svého oboru. Je v něm zřetelná autorova hluboká znalost dějin náboženství; Hainchelin pracoval s prameny a byl dokonale obeznámen s výsledky historického, etnografického i literárního (zejména novozákonního) bádání, jichž bylo do jeho doby dosaženo. Erudovaný marxista, ovládající a aplikující dialektickou historickou metodu, zachází s prameny i s literaturou kriticky a nikde se nedopouští zkraslování a zjednodušování.

Kniha se vyznačuje vzácně jasným výkladem. Zejména kapitoly o vzniku křesťanství (IV.) a o historičnosti Ježíšové (V.) upoutají a užitečně poučí i čtenáře, který dosud nebyl s těmito problémy ve styku. Předcházející kapitoly (Co je náboženství, Prvotní náboženství, Polyteismus a monoteismus) jsou pozoruhodné zvláště kritickým rozбором teorií o vzniku náboženství a o jeho počátečním vývoji.

Slovenské vydání je opatřeno zajímavým a poutavým výkladem o životě a díle Hainchelinové z pera jeho přítele Georgesu Sadoula a překladem úvodu V. K. Nikolského k ruskému vydání knihy z r. 1954. Publikaci uzavírají vysvětlivky, seznam použité literatury a rejstřík.

Úvod Nikolského pomáhá čtenáři správně se v knize orientovat, zejména některými poznámkami k Hainchelinově kritice názorů buržoazních vědců. V. N. Nikolskij poznamenává, že se v knize spojují přednosti vědecké studie s přednostmi populárně vědeckého díla. Tento rys díla, totiž srozumitelnost i pro nevědeckou veřejnost, je zpřístupňuje širšímu okruhu čtenářů, pro něž bylo přeloženo. Bohužel však je povinností recenzenta poukázat na to, že právě překladatelská práce leckde dílo poněkud znehodnocuje. V textu se setkáváme s nepříjemnými nedopatřeními, které jsou zřejmě zaviněny překladatelčinou nedostatečnou znalostí látky. Někde by snad mohlo jít o tiskovou chybu, ale omylů tohoto druhu je tolik, že je nepochopitelné, proč aspoň většinu z nich neodstranily tiskové korektury. Někde je překladatelka závislá na francouzské transkripci latinských a řeckých vlastních jmen (= Plotinov žiak Porfyros = str. 204, = Symachus = str. 263), jinde je znatelná přímo neznalost věci, a zde nijak neomlouvá skutečnost, že některé tyto chyby jsou i ve francouzském originálu (= údaje Diodora a Silicia = str. 182, = v štvrté eklóge (scil. Verg.) venovanej Pollisovi = str. 215, = preebuteroi — knazi = str. 247, = Ter-tulián Adv. Marek = str. 249). Na mnoha místech je chybně citována bible.

Podobné námítky lze vznést k některým heslům vysvětlivek. Seznam použité literatury není úplný, a nadto v něm čtenář nerozliší, čeho použil Hainchelin sám a čeho překladatelka. V originále je navíc tento seznam vhodně tematicky roztríděn. Jde-li o dílo tak závažné, byla by jistě

na místě větší pečlivost v překladatelské i ediční práci. Přece však musíme uvítat již samu skutečnost, že jsme se dočkali slovenského vydání této knihy, a ocenit, přes naznačené výhrady, iniciativu i práci překladatelčinu.

Jana Nechutová

Ivan Hášek, Staroúnětické pohřebiště v Dolních Počernicích u Prahy, Fontes archaeologic Pragenses, Vol. 2, Praha 1959, 49 stran, 4 obr. + XXVIII fototabulek.

Ve snaze zpřístupnit odborné veřejnosti nálezové soubory z bohatých fondů našich sbírek, zejména sbírek Národního musea, přistoupilo prehistorické oddělení NM, péčí J. Neustupného, k vydávání v záhlaví citované edice. Její druhý svazek nyní přináší po R. Turkové práci se slovenskou tematikou shrnující publikaci před mnoha léty prokopaného staroúnětického pohřebiště v Dolních Počernicích. Hlavní textová část, obsahující vedle základního hodnocení nekropole též popisy hrobů a materiálu, je podána v angličtině, obsáhlé výtahy jsou dále v češtině a ruštině. Obrazová část svazku reprodukuje vesměs dobrými fotografiemi jak snímky pohřbů z výzkumu, tak vlastní materiálový fond — keramiku.

V textové části shrnuje autor historii výzkumu (1933—1935). Bezpečně je zachyceno 77 hrobových celků, mnoho hrobů bylo dále zničeno, takže pohřebiště je vůbec největší z dosud známých. Statistické vyčíslení některých údajů (poloha pohřbů, orientace, stupeň skrčení, počet milodarů a jejich poloha) přispívá k celkové přehlednosti a rychlé orientaci v poměrech na lokalitě. Rozbor keramiky je v intencích edice velmi stručný, takže jistě především z tohoto důvodu není v práci řečeno nic k ožehavé problematice vzniku únětické kultury, resp. k poměru kultury zvoncovitých pohárů ke kultuře únětické. Tyto otázky jsou u nás příležitostně stále otevírány, někdy i celkem okrajově, aniž je přinášeno něco pozitivního k jejich vyřešení. Takto se autor vystříhal případných mylných závěrů, přinášeje však důležitou stavební součást k jejich konečnému formulování.

Pohřebiště je datováno na základě typologie keramiky do „mladšího úseku starší fáze únětické kultury“.

Vladimír Podborský

N. N. Zalesskij, Etruski v Severnoj Italii. Izdatelstvo Leningradskogo universiteta. 1959. Stran 116.

Zalesského práce je věnována jednomu z nejzajímavějších, avšak dosud ne zcela probádaných problémů dějin předřímské Itálie, totiž původu Etrusků a jejich hospodářských a kulturních vztahů v Pádské nížině v VII. — V. stol. př. n. l.

Svou knihu autor rozdělil na dvě části. V úvodní kapitole první části (str. 5—12) autor zkoumá názory proslovené již dříve o původu Etrusků a o nejstarším osídlení severní Itálie. Teorii o severním původu Etrusků se již před časem — jak známo — podařilo vyvrátit, avšak obě zbývající hlavní teorie (teorie o příchodu z východu a autochthonní) mají ještě své zastánce. Autor autochthonní teorii odmítá. Snad tuto otázku osvětlí ještě více další archeologické vykopávky. V kapitole o antické tradici (str. 13—32) rozebírá autor kriticky zprávy antických spisovatelů (Polybios, Varro, Diodoros, Livius, Dionysios Halikarnasský, Plinius aj.), které se nějakým způsobem dotýkají daného tématu. V předposlední kapitole (str. 35—51) je uvedeno přes padesát, většinou náhrobních nápisů, dříve již nalezených v severoitalských městech. Ty obsahují z valné části jen etruská jména. V poslední kapitole první části (str. 52—75) jsou popsány památky materiální kultury ze severní Itálie. Zvláštní pozornost věnoval autor zejména posledním archeologickým výkopům (1952—1954) ze starověkého města Misa (nebo Misna) nedaleko nynějšího městečka Marzabotto.

V první kapitole druhé části (str. 76—79) se autor stručně dotýká otázky nejstaršího osídlení